

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Інтернаціоналізація вищої освіти України
в умовах полікультурного світового простору:
стан, проблеми, перспективи**

МАТЕРІАЛИ ПІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІИ

(Маріуполь, 18-19 квітня 2018 року)

МАРІУПОЛЬ
МДУ
2018

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Відповідальні редактори: д.ф-м.н., проф. **М. Стріха**; чл.-кор. НАПН України, д.пед.н., проф. **О. Топузов**; **І. Стокоз**; чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. **К. Балабанов**

Члени редколегії: проф. **Х. Бакірдіз**; акад. НАН України, чл.-кор. НАПН України, д.соціол.н., проф. **В. Бакіров**; д.філол.н., проф. **О. Бондарева**; д.е.н., проф. **О. Булатова**; проф. **К. Іллюмінаті Поркарі**; проф. **В. Карайоргіс**; д.політ.н., проф. **С. Корнеа**; **О. Кочурін**; д.філос.н., с.н.с. **С. Курбатов**; акад. НАПН України, д.е.н., проф. **А. Мазаракі**; **Н. Оксенчук**; д.політ.н., проф. **І. Оніщенко**; д.філол.н., проф. **О. Павленко**; чл.-кор. НАПН України, д.філос.н., проф. **П. Саух**; к.ю.н. **М. Семенишин**; к.політ.н., проф. **М. Трофименко**; д.соціол.н., проф. **С. Щудло**.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 28.03.2018)

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи : матер. II міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 646 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи», які різнобічно висвітлюють питання інтернаціоналізації вищої освіти; розглядаються фактори, що впливають на створення нових можливостей і підвищення доступності вищої освіти та забезпечення її якості; окремо приділено увагу проблемам нормативно-правового забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в сфері вищої освіти України, академічній мобільності, розвитку лідерського потенціалу університетів і конкурентоспроможності сучасних вишів в умовах глобалізації; розглядаються проблеми підготовки вчителя Нової української школи. Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти.

3. L'Agence d'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur. URL: <http://www.rue-aef.com/exposant/institutionnels/aere/> (дата звернення: 25.03.2018).

4. Haut Conseil de l'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur. URL: <http://www.hceres.fr/PRESENTATION/Organisation/Organisation-generale> (дата звернення: 25.03.2018).

5. Commission des Titres de Ingénieur. URL: <https://www.cti-commission.fr/rapport-dactivite-2014-2016> (дата звернення: 25.03.2018).

M. Zimina

INSTITUTIONAL ASSURANCE QUALITY OF HIGHER EDUCATION: EUROPEAN EXPERIENCE

The thesis examines the systems of external provision of quality of education of Great Britain and France. The activity of national agencies is analyzed and their conformity to the European standards of quality is determined.

Keywords: quality of higher education, external quality assurance systems, criteria and standards of quality assurance.

УДК 316.34

Зоська Я. В.

ЗАПИТИ СПОЖИВАЧІВ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОКАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто зміну запитів споживачів освітніх послуг під впливом процесу глобалізації та одночасного процесу фрагментації у бік формування загальнолюдських цінностей до різних культур та одночасного відродження етнічно-національних цінностей. Наголошено на необхідності переорієнтації змісту освіти з монокультурної на багатокультурну із впровадженням принципу полікультурності та одночасним збереженням власної культури як стрижневої на протипагу тотальному поширенню масової культури. Розглянуто окремі досягнення у сфері освіти для реалізації полікультурності й задоволення сучасних потреб споживачів.

Ключові слова: полікультурність, глокалізація, запити споживачів, освітні послуги.

Поширення масової культури (індустрія розваг, комерційна культура, індустрія дозвілля) в умовах панування сучасних технологій та буденної свідомості, інтернаціоналізація, шалений темп міграції та посилення процесів глобалізації, з одного боку – сприяли проникненню загальнолюдських цінностей до різних культур, переорієнтації культурних споживчих цінностей у бік уніфікації, спрощення, комерціалізації, широкої експансії візуальних форм, нівелювання культурних відмінностей та швидкої зміни культурних зразків, традицій [2, 3, 4, 7] та водночас актуалізували запити споживачів щодо формування вмінь та навичок спілкування, співпраці та активної взаємодії з людьми різних національностей, з іншого – зростає спротив глобалізації, посилюється гетерогенність, фрагментація, відбувається зближення регіонів світу за етнокультурними ознаками та зростання національної самосвідомості, відродження етнічно-національних цінностей в окремих країнах [8].

Відповідно до сучасних запитів споживачів, як в усьому світі, так й в Україні, поступово відбуваються трансформаційні процеси у всіх сферах суспільного життя, яких зазнає й інститут освіти – відбувається переорієнтації змісту освіти з монокультурної на багатокультурну із впровадженням принципу полікультурності та одночасним збереженням власної культури як стрижневої на протипагу тотальному поширенню масової культури, яка нівелює індивідуальні етнічні культури.

Культурна спадщина будь-якого суспільства формується протягом тривалого часу у процесі взаємозбагачення та взаємопроникнення етнічних культур її представників. Українське суспільство є різноманітним за етнічним складом (українці – 77,8%, росіяни – 17,3%, білоруси – 0,6%, молдовани – 0,5%, кримські татари – 0,4%, болгары, угорці, румуни, поляки, євреї, чехи, словаки, греки, естонці, вірмени, цигани та ін.), тому виникає потреба у полікультурній освіті українців, яка буде сприяти розвитку демократії, запобіганню етнічних конфліктів, єднанню суспільства, взаємозбагаченню культур [10].

Для втілення ідеї полікультурної освіти, як пропонує Дж. Бэнкс, необхідно забезпечити поступову реалізацію певних етапів соціальної технології трансформації змісту інституту освіти. На першому етапі передбачено виховання та навчання виключно на європейських цінностях, на другому етапі – єврокультурний компонент доповнюється цінностями малих меншин, на третьому – устанавлюється баланс цінностей культур різних етнічних груп [1].

Полікультурна освіта забезпечить споживачам освітніх послуг рівні можливості навчання, підвищить рівень обізнаності учнів та педагогів з різними культурами, забезпечить втілення полікультурності в програмах навчання та входження представників меншин у глобальний простір на рівних правах.

Застосування принципу полі культурності насамперед передбачає застосування елементів різних етнічних культур у змісті освіти для впровадження гуманістичної парадигми як доміанти соціокультурного процесу, підготовки майбутніх поколінь до життя в умовах багатонаціонального та

полікультурного середовища, виховування розуміння унікальності інших культур та поважного ставлення до них.

Так, в Україні вже зроблено певні кроки впровадження полікультурної освіти – у навчальних планах усіх типів закладів освіти враховано державний і шкільний компоненти. Державний компонент спрямований на забезпечення універсальних знань, необхідних для кожного учня (обсяг і рівень знань, умінь і навичок), зокрема він обов'язково охоплює мовно-літературну освіту (рідна, державна й іноземна мови та літератури). Відповідно до Закону України «Про освіту», шкільний компонент має бути спрямований на доповнення основного компонента цінностями етнічних меншин – повинні враховувати регіональні особливості й умови, за яких працює школа, зокрема мову національностей у місцях їх компактного проживання.

Сучасна система освіти спрямована на формування ключових компетентностей учнів (чільне місце серед яких посідають спілкування державною, рідною та іноземними мовами, соціальна, громадянська, загальнокультурна, підприємницька і здоров'язбережувальна компетентності). Для підвищення рівня національної культури держава приділяє особливу увагу як мовному (українська мова, мови національних меншин (мова навчання і мова вивчення), іноземні мови), так і літературному (українська, світова і літератури національних меншин) компонентам. Безперечно, для консолідації громадян у розбудові та зміцненні держави на сучасному етапі українського суспільства вагому роль в освіті надано вивченню саме української мови [9].

До того ж, споживачі освітніх послуг (2015 р. Класичним приватним університетом на замовлення Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Запорізької міської ради опитано школярів 9-11 класів загальноосвітніх закладів м. Запоріжжя, n=2148: районована, двоступенева вибірка з гніздовим відбором на другому щаблі) відчуваєть потреба у зростанні національної самосвідомості – хоча майже 80% опитаних вважає себе патріотами країни та міста, втім 36% опитаних сформувавши запит на посилення уваги до патріотичного, національного виховання. До того ж, 70% школярів відзначили, що освітні установи здійснюють значний вплив на формування патріотичної свідомості школярів. Нажаль, у розумінні старшокласників патріотизм формується на дещо обмежених знаннях, зокрема акценти зміщено у бік знань про державу та її історію (78%), державну символіку (40%), історичні постаті нації (38%). Втім значущість знань про видатні досягнення представників нації на світовій арені (26%), потенціал держави (24%), систему соціальної політики держави й соціального захисту населення (26%) відзначила лише чверть опитаних.

Разом із цим, знання іноземних мов у глобалізованому світі стає майже ключовою навичкою будь-якої людини. Результати чисельних досліджень підкреслюють, що рівень знання англійської підвищує ВВП на душу населення країни, збільшує потенціал експорту та спрощує роботу бізнесу. Тому сучасна система навчання відчуває цю потребу й відповідно до неї зорієнтована і на вивчення іноземних мов, які є важливим засобом міжкультурного спілкування, усвідомлення учнями особливостей культури народів, мови яких вивчаються [Постанова]. З метою підвищення попиту на вивчення англійської мови, також переорієнтації інформаційного простору на англійську мову в усіх сферах діяльності в Україні з 2015 року стартувала національна програма популяризації іноземних мов «Україна speaking». Утім, ситуація невтішна: за даними British Council у 2015 році тільки 7% українців вільно володіють англійською мовою, у той час як у країнах ЄС – 50%, а в Скандинавських країнах – 70% [5]. Проте, перспектива для поліпшення ситуації в країні є, адже до 2020 року заплановано навчити в Україні: кожного державного службовця категорії А розмовляти однією з офіційних мов консульства Європи; три чверті випускників старшої школи – розмовляти двома іноземними мовами; кожного п'ятого українця – вільно володіти англійською мовою [6].

Неполітична громадська ініціатива GoGlobal, що об'єднує понад 20 партнерів, серед яких посольства, державні органи центральної влади, міжнародні організації, культурні центри, мовні школи, аналітичні центри, ставить за мету значно підвищити можливість українців відчувати себе не чужинцями в умовах багатонаціонального та полікультурного середовища та об'єднати людей навколо розуміння необхідності вивчення іноземних мов в Україні.

Отже, рух у бік формування полікультурної освіти в країні розпочато й у перспективі є всі підстави для задоволення запитів споживачів, які відчувають на собі вплив глокалізаційних процесів.

Список використаної літератури:

1. Banks J. Cultural Diversity and Education: Foundations, Curriculum and Teaching. Boston, 2001. 360 p.
2. Leavis F. R. Mass civilization and minority culture. Folcroft, 1974. 31 p.
3. Адорно Г., Хоркхаймер М. Диалектика просвещения. М. ; СПб., 1997. С. 16–60.
4. Белл Д. Массовая культура и современное общество. Америка. № 103. 196 с.
5. В Україні стартує масова кампанія вивчення іноземних мов. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2299136-v-ukraini-startue-masova-kampania-vivcenna-inozemnih-mov.html (дата звернення: 25.03.2018).
6. До 2020 кожен п'ятий українець має вільно володіти англійською. URL: https://life.pravda.com.ua/society/2015/11/17/203321/view_print/ (дата звернення: 25.03.2018).
7. Крохина Н. П. Социология культуры : учеб. пособие. Шуя, 2007. 124 с.

8. Кушнарьова М. Б. Основні тенденції розвитку масової культури в сучасній Україні в контексті глобалізації. Аналітичний огляд. URL: [http://tur.kosiv.info/tourism-and-culture/Основні тенденції розвитку масової культури в сучасній Україні в контексті глобалізації. Аналітичний огляд](http://tur.kosiv.info/tourism-and-culture/Основні_тенденції_розвитку_масової_культури_в_сучасній_Україні_в_контексті_глобалізації.Аналітичний_огляд) (дата звернення: 25.03.2018).

9. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п> (дата звернення: 25.03.2018).

10. Про кількість та склад населення України за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року. *Всеукраїнський перепис населення – 2001*. URL: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/> (дата звернення: 25.03.2018).

Ya. Zoska

CONSUMERS DEMANDS OF EDUCATIONAL SERVICES IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION AND LOCALIZATION

The change in the demands of consumers of educational services under the influence of the process of globalization and the simultaneous process of fragmentation towards the formation of universal values and different cultures and the simultaneous revival of ethnic national values are considered. The need to reorient the content of education from monocultural to multicultural with the introduction of the principle of multiculturalism and the simultaneous preservation of its own culture as a core as opposed to the total spread of mass culture is emphasized. Some achievements in the field of education are considered for realization of multiculturalism and satisfaction of modern needs of consumers.

Keywords: multiculturalism, globalization, consumer demand, educational services.

УДК 378.014.24(4)

O. Ihnatova, T. Yamchynska

INTERNATIONALISATION TRENDS IN HIGH EDUCATION STRATEGIES IN THE EUROPEAN CONTEXT

Within a framework of theory, practice, organization and execution, this paper will address: fundamental causes of university internationalization; key measures of success in internationalization; fundamental actions necessary for effective internationalization; strategic planning and internationalization; foundational international knowledge, skills, and attitudes for all students and Faculty; the intersection of internationalization and multiculturalism; models for internationalizing the curriculum; models of institutional organization; challenges and opportunities surrounding study abroad programs; principles of local, national and international collaboration, partnership and expansion. Key developments for Europe and the rest of the world are identified in the study; recommendations on the internationalisation of higher education for all policy levels are given.

Keywords: internationalisation of higher education, strategic management, European Commission, research and education, student and teacher mobility, models of internationalisation, strategic partnership.

Introduction. Internationalisation of Higher Education provides an overview of the main global and European trends and related strategies at European, national and institutional level, as well as the underlying gist of what internationalisation is and should be aiming for. The overall objective of this study was to scrutinize internationalisation strategies in higher education, with a particular focus on Europe. Internationalisation of higher education (IoHE) is a relatively new phenomenon but, as a concept, it is one that is both broad and varied. The European programmes for research and education, in particular the ERASMUS programme have been the motor for a broader and more strategic approach to internationalisation in higher education in Europe and have been an example for institutions, nations and regions in other parts of the world.

The globalisation of higher education brings together learners and teachers from different systems, creating a heterogeneous and diverse environment. Yet many higher education institutions typically expect foreign students to adapt to their new higher education environments [3].

A study of the internationalisation of higher education must take into account a broad range of diverse factors. It has to identify and analyse the global, regional, national and institutional commonalities and differences in the development of internationalisation if it is to understand, influence and support the process of internationalisation in higher education. However, common goals and objectives can also be observed, such as the increased importance of reputation (often symbolised by rankings), visibility and competitiveness; the competition for talented students and scholars; short-term and/or long-term economic gains; demographic considerations; and the focus on employability and social engagement.

Ten key developments for Europe and the rest of the world are identified in the study:

1. Growing importance of internationalisation at all levels (broader range of activities, more strategic approaches, emerging national strategies and ambitions);
2. Increase in institutional strategies for internationalisation (but also risks of homogenisation, focus on quantitative results only);
3. Challenge of funding everywhere;